

BELANG VAN DE MONITORING

Inzetten op gezondheid

Al bijna twintig jaar voeren we diergezondheidsmonitoring uit voor kleine herkauwers. Dit vrijwillige systeem vult de Europese verplichtingen voor het monitoren en bestrijden van aangewezen dierziekten aan. We leggen graag uit wat we precies doen en welke successen er de afgelopen decennia zijn behaald.

Met veel mensen en dieren die op een klein oppervlak samenleven, is het belangrijk om een systeem te hebben dat nauwkeurig is en de gezondheid van dieren in Nederland constant in de gaten houdt. De diergezondheidsmonitoring, gefinancierd door overheid en bedrijfsleven, is sinds 2021 bij GD belegd als wettelijke taak. Dit doen we aan de hand van vier monitoringsinstrumenten: een telefonische helpdesk (Veekijker), pathologisch onderzoek, kennisnetwerken en een jaarlijkse data-analyse. Op deze manier onderzoeken, verzamelen en interpreteren we informatie die van belang is voor diergezondheid en dierwelzijn, het beschermen van de volksgezondheid en de exportpositie van Nederland. Het systeem kent drie belangrijke doelstellingen:

1. Opsporen van uitbraken van bekende ziekteverwekkers die, voor zover bekend, niet in Nederland voorkomen;
2. Opsporen van onbekende aandoeningen of ziekteverwekkers;
3. Zicht houden op trends en ontwikkelingen in de veehouderij.

Samenwerken en informeren

Elk kwartaal rapporteren we de bevindingen uit de monitoring aan de opdrachtgevers. Speelt er iets dat gevaarlijk kan zijn

voor mensen of dieren? Dan melden we dit direct aan de overheid en sector. Om de samenwerking tussen GD, overheid en bedrijfsleven goed te laten lopen zijn er sectorale begeleidingscommissies ingericht. Zij doen de beleidsvoorbereiding voor de opdrachtgevers; denk hierbij aan de monitoringsbevindingen en hun opvolging, maar ook op de inrichting en uitvoering van monitoringswerkzaamheden. De commissie heeft een adviseerende rol, maar kan zelf geen besluiten nemen.

Breed vangnet

De nauwe samenwerking tussen GD, overheid en bedrijfsleven maakt dat het monitoringssysteem zich heeft ontwikkeld tot een breed vangnet voor het tijdig opvangen van signalen over diergezondheid. Over de jaren heen heeft dit systeem belangrijke signalen opgepikt. Soms gaat het om een onbekende ziekte, soms komt er ineens iets op in Nederland en soms is het belangrijk om na een grote uitbraak te blijven monitoren: deze drie gevallen laten goed zien waarom het zo goed is dat de monitoring er is.

Q-koorts

Vóór 2007 was Q-koorts een relatief onbekende ziekte in Nederland. Toch werden er in 2007 en 2008 ineens veel mensen ziek. We spraken van de grootste uitbraak ooit. Na deze twee Q-koortsuitbraken startte aanvullend onderzoek en er volgden maatregelen. Vanaf juli 2008 gold een meldplicht voor Q-koorts bij kleine herkauwers met als meldcriterium een abortuspercentage van boven de vijf procent. Sinds eind 2009 wordt de eventuele uitscheiding van de Q-koorts-bacterie op melkschapen- en melkgeitenbedrijven gemonitord door tankmelkonderzoek. Om melk te mogen leveren zijn melkleverende bedrijven met meer

MONITORING: STAP VOOR STAP

Stap 1: Verzamelen

Signalen uit het veld verzamelen. Reactief (initiatief ligt bij veehouders, dierenartsen en erfbetreiders) en proactief (GD). Informatie geeft inzicht in trends en ontwikkelingen.

Stap 2: Analyseren

Veekijkerdierenartsen bespreken en analyseren samen met andere experts signalen en uitkomsten in overleg.

Van links naar rechts: Fokko Aldershoff (LNV), Niels van Middelkoop (LTO), Eveline Dijkstra (GD), Kees Oomen (voorzitter), Heleen Prinsen (LTO), Marcel Spierenburg (NVWA), Wil Jansen (KSG) en René van den Brom (GD)

dan vijftig schapen en/of geiten verplicht om deel te nemen aan de tankmelkmonitoring.

Schmallenberg

Eind november 2011 kreeg de Veekijker een melding van een bedrijf waar lammeren met aangeboren afwijkingen werden geboren. Niet veel later werd het schmallenbergvirus (SBV) in de hersenen aangetoond. Dit resulteerde in een meldplicht voor de geboorte van herkauwers met aangeboren afwijkingen. In de seizoenen die volgden hebben 350 schapenhouders en 38 geitenhouders melding gedaan. Op 6 juli 2012 is de meldplicht opgeheven; sindsdien worden meldingen van geboorte met aangeboren afwijkingen gerapporteerd. Wel is bekend dat er in de jaren die volgden nog viruscirculatie is geweest. Daarom is er nauw contact met schapenhouders die problemen met SBV hebben gehad en is er ingezet op groeiende bewustwording.

Jaagsiekte

Dankzij een oplettende schapenhouder werd in 2021 het zeer besmettelijke jaagsiekte sheep retrovirus (JSRV) in Nederland opgemerkt. Dit virus veroorzaakt longtumoren en is niet meldingsplichtig. Het is belangrijk om de Nederlandse schapenpopulatie vrij te houden van deze besmettelijke aandoening. Symptomen kunnen lijken op die van zwoegerziekte.

Na drie onsuccesvolle antibioticumkuren nam de fokker contact op met de Veekijker. De beschrijving en het land van herkomst deden voorzichtige alarmbellen rinkelen. Het dier werd geëuthanaseerd en ingestuurd voor onderzoek. Hierbij werd jaagsiekte aangetoond. In dit geval gingen de alarmbellen dus af gezien de beschrijving van de verschijnselen, het land van herkomst van de ram en contacten binnen het netwerk van specialisten van het European College of Small Ruminant Health Management.

Stap 3: Concluderen

GD schrijft voor elke sector rapportages met de conclusies en eventuele aanbevelingen voor vervolgacties.

Stap 4: Informeren

Uitkomsten periodiek delen met alle betrokken partijen. Bij mogelijk (acuut) risico nemen we direct contact op met overheid, sector, humane gezondheidszorg en (indien nodig) omliggende landen. Overheid en sector bepalen of er vervolgacties nodig zijn.

